

Viewer Landschap
Landschapskader Noord- en Midden Limburg

Uitleg en metadata legenda-eenheden

16 juni 2011

In bijgaande tabellen is per kaart de uitleg van de legenda-eenheden weergegeven zoals die gegenereerd worden door de Viewer Landschap. Bij de formulering ervan is getracht zoveel mogelijk aan te sluiten bij de teksten en uitgangspunten van het Landschapskader.

Met het oog op het gebruik in de viewer zijn de teksten waar nodig ingekort of zijn teksten toegevoegd waar het Landschapskader geen informatie geeft.

In de kolom metadata is vermeld waaraan de legenda-eenheid ontleend is of hoe deze gegenereerd is.

Opmerkingen kunt u doorgeven aan:

Ton Peeters

tel.: 043-3897603

Eml: ajm.peeters@prvlimburg.nl

INHOUD

Kaart 1	Natuurlijk fundament	pag. 2
Kaart 2	Gebruik en patroon in de tijd	pag. 7
Kaart 3	Ruimte-massa, huidige situatie	pag. 11
Kaart 4a	Landschapstypen en Kwaliteiten	pag. 13
Kaart 4b	Ontwikkelingsvisie per landschapstype	pag. 19
Kaart 5	Kwaliteitsimpuls Landschap	pag. 25

Kaart	Legenda-groep	Legenda-eenheid	Legenda-Uitleg	Metadata
Kaart 1, Natuurlijk fundament			Het natuurlijk fundament bestaat uit de weinig veranderlijke onderlegger van het landschap; reliëf, bodem en water. De patronen in deze kaart vormen nog steeds de basis voor het huidige gebruik door mens (landbouw, bebouwing) en natuur (voorkomende planten- en diersoorten).	De meeste informatie in deze kaart is ontleend aan de geomorfologische kaart. In dit bronbestand is per vlak, lijn of punt informatie over reliëf, ontstaanswijze en ouderdom opgenomen.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Punt- en lijnelementen		In de groep Punt- en lijnelementen zijn voor de topografische ondersteuning ook de minder belangrijke waterlopen en infrastructuur ondergebracht.	De punt- en lijnelementen zijn in deze viewer bij elkaar genomen en 'boven' geplaatst om ze in de kaart goed zichtbaar te maken (niet door een vlak te laten bedekken).
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Punt- en lijnelementen	Gea object / aardkundig monument	Puntvormige gea-objecten worden vertegenwoordigd door kleinere gebieden met een hoge aardkundige waarde, zoals bijvoorbeeld groeves, terras- of breukranden, geologische monumenten of een bron. Dit zijn kleinere gebieden waar de niet-levende natuur nog een gave vorm heeft of een onderlinge samenhang voorkomt. Ze tonen de ontstaanswijze van het landschap, een geschiedenis die honderden tot miljoenen jaren teruggaat. Bij de waardetoekenning is vooral aandacht besteed aan de aspecten kenmerkendheid, zeldzaamheid, educatieve waarde en samenhang. Als uitgangspunt geldt dat de aardkundige elementen en patronen goed zichtbaar zijn. Ze zijn van provinciale of nationale betekenis.	Uit het POL 2001 zijn de Gea-objecten (aardkundig monument) en de aardkundige waarden overgenomen. De Gea-objecten betreffen inventarisaties van Gonggrijp en Wolfert in de periode 1984-1999. Gea-objecten worden vertegenwoordigd door locaties met een hoge aardkundige waarde van beperkte omvang of grotere vlakvormige objecten. Deze laatste zijn voor een deel meegenomen onder de legenda-eenheid 'aardkundige waarden'.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Punt- en lijnelementen	Randen en breuken	Terrastreden komen voor langs vrijwel alle huidige rivier- en beekdalen maar ook langs de reeds langere tijd verlaten oude rivierbeddingen. Daarnaast hebben krachten in de aardbodem ervoor gezorgd dat er breuken ontstonden in het aardoppervlak. Deze breuken zijn op enkele plaatsen als hoogteverschillen in het landschap waar te nemen. Door erosie worden de verschillen kleiner: hoe ouder de bovenste (rivier)afzetting des te groter zijn de hoogteverschillen. Door bodembewegingen schuiven delen van de aardkorst langs deze breuken omhoog (horsten) en andere delen zakken omlaag (slenken). Op deze wijze zijn bijvoorbeeld de Peelhorst en de Centrale Slenk ontstaan.	Uit de digitale versie van de geomorfologische kaart zijn de randen en breuken overgenomen, zonder de detailinformatie met de hoogteverschillen. Deze zijn te vinden in het bronbestand, waarin per vlak, lijn of punt informatie over reliëf, genese en ouderdom is opgenomen in de vorm van een code.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Punt- en lijnelementen	Beek of rivier	Beek of rivier welke meestal nog in zijn oorspronkelijke bedding ligt. De natuurlijke beken hebben een algemeen of specifiek ecologische functie. Voor de eerste wordt een basisniveau van ecologische kwaliteit gehandhaafd en pas op langere termijn gestreefd naar een verder herstel van kwaliteiten en processen. In de laatste wordt het hoogste niveau van ecologische kwaliteit en processen nagestreefd, zoals meandering, vismigratie en natuurlijk oeverbeheer.	Voor de weergave van de natuurlijke beken is gebruik gemaakt van de waterlopen in POL 2001, de beken met algemeen ecologische functie (AEF-beken) en de beken met specifiek ecologische functie (SEF-beken).
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Punt- en lijnelementen	Waterloop	Veelal zijn dit gegraven waterlopen in van nature natte gronden.	Voor de weergave van de gegraven beken is gebruik gemaakt van de waterlopen van de Waterschappen (WRO en WPM).

Kaart 1, Natuurlijk fundament	Punt- en lijnelementen	Infrastructuur of (Hoofd)infrastructuur	Ter oriëntatie zijn hoofdwegen en spoorwegen weergegeven.	Gegevens zijn overgenomen uit de kaart 'Regionaal verbindend Wegennet' van de provincie.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Bijzondere waarderingen		Gebieden en objecten met een bijzondere aardkundige waarde zijn afzonderlijk in deze kaart opgenomen. Het betreft bijzondere aardkundige waarden of een dikke eerdlaag.	
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Bijzondere waarderingen	Aardkundige waarden	Vlaktvormige gea-objecten zijn voor een deel meegenomen onder de legenda-eenheid 'aardkundige waarden'. Dit zijn grotere gebieden waar de niet-levende natuur nog een gave vorm heeft of een onderlinge samenhang voorkomt. Ze tonen de ontstaanswijze van het landschap, een geschiedenis die honderden tot miljoenen jaren teruggaat. Bij de waardetoekenning is vooral aandacht besteed aan de aspecten kenmerkendheid, zeldzaamheid, educatieve waarde en samenhang. Als uitgangspunt geldt dat de aardkundige elementen en patronen goed zichtbaar zijn. Ze zijn van provinciale of nationale betekenis.	Uit het POL 2001 zijn de Gea-objecten (aardkundig monument) en de aardkundige waarden overgenomen. De Gea-objecten betreffen inventarisaties van Gonggrijp en Wolfert in de periode 1984-1999. Gea-objecten worden vertegenwoordigd door locaties met een hoge aardkundige waarde van beperkte omvang of grotere vlaktvormige objecten. deze laatste zijn voor een deel meegenomen onder de legenda-eenheid 'aardkundige waarden'.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Bijzondere waarderingen	Dikke eerdlaag	Eeuwenlange verrijking van bouwlanden met plaggenmest heeft geresulteerd in dikke eerdlagen. Dikke eerdgronden (enkeerdgronden met meer dan 50 cm humushoudende bovengrond) zijn meestal ontstaan door eeuwenlange bemesting met materiaal uit een potstal. Eerdgronden met een matig dikke bovengrond (30-50 cm.) grenzen meestal aan voorgenoemde eerdgronden.	Uit de bodemkaart Nederland zijn de bodems met een dikke eerdlaag (de records met de code bEZ30, zEZ30, bEZ23, zEZ23, bEZ21, zEZ21) overgenomen. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt zijn deze gronden belangrijk doordat ze ontstaan zijn door menselijke beïnvloeding.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Vlakke en glooiende terreinvormen		Terreinen zonder duidelijk zichtbare hoogteverschillen.	
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Vlakke en glooiende terreinvormen	Van nature natte gronden	In het verleden zijn veel gronden nat geweest. Het meer of minder vochtig zijn van de grond is van invloed geweest op de ontginningsvolgorde en landschapsvormen die daarbij ontstaan zijn. Hoge of relatief hoge grondwaterstanden kunnen nu nog actueel zijn maar meestal heeft intussen ontwatering plaatsgevonden.	Uit de bodemkaart Nederland zijn de bodems met een hoge grondwaterstand overgenomen: de records met de grondwatertrapcode I, II, III en V.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Vlakke en glooiende terreinvormen	Veenrestvlakte	Toen na de ijstijden (ongeveer 10.000 jaar geleden) het klimaat warmer en vochtiger werd, ontstonden vennen op plaatsen waar de waterafvoer stagneerde. Het veen hield ook water vast en zo heeft zich gedurende duizenden jaren een dik hoogveenpakket gevormd. Overblijfselen van oude veenkussens, zich vinden we in de Groote Peel en Mariaveen. Het veen is, voor zover niet als brandstof gebruikt, na ontginning sterk geklonken maar ligt toch hoger dan de aangrenzende uitgeveende gebieden. Waardevol zijn de oude veenprofielen met verschillende veensoorten, verdronken bossen aan onderzijde veen en landvormen van menselijke oorsprong als gevolg van veenontginning. Bij een veenrestrug zijn na de afgraving soms restanten in de vorm van welvingen aanwezig.	De legenda-eenheid Veenrestvlakte is afkomstig uit de digitale morfologische kaart (ontgonnen veenvlakte, veenrestrug, veenrestvalke). Ontgonnen veenvlakte, al dan niet bedekt met klei of zand.

Kaart 1, Natuurlijk fundament	Vlakke en glooiende terreinvormen	Ontgonnen veenvlakte	De bodems van ontgonnen veenvlakten zijn ontstaan na de afgraving en ontginning van het oorspronkelijke hoogveengebied. Veen uit het Holocene, voor zover niet als brandstof gebruikt, is na ontginning sterk geklonken. Het (resterende) veen is soms met een dunne laag klei of zand bedekt, en het geheel is door ontginning deels vermengd met de bestaande ondergrond.	De legenda-eenheid Ontgonnen veenvlakte is afkomstig uit de digitale morfologische kaart (veenkoloniale ontginningsvlakte, relatief hoog- en laaggelegen). Het hoogveen in de oostelijke helft van ons land (Holocene) werd eertijds geëxploiteerd vanuit de z.g. veenkoloniën, waarbij het veen vrijwel geheel werd afgegraven en er voor de afvoer van de turf typische vaarten (wijken) zijn gemaakt. Er kunnen relatief laaggelegen delen en relatief hooggelegen delen worden onderscheiden.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Vlakke en glooiende terreinvormen	Dekzandvlakte	Dekzand, afgezet in het laat-Pleistoceen tijdens stormen onder zeer koude omstandigheden, heeft op sommige plaatsen een zeer vlakke ligging. Mogelijk zijn een geringe invloed van water, vochtige omstandigheden bij de afzetting of een latere invloed van de mens (egalisatie) hiervoor verantwoordelijk geweest. Soms bezit een gebied een vlak uiterlijk als lagere delen van het dekzandoppervlak bedekt zijn met veen of overstromingsmateriaal in het Holocene en de hogere delen naderhand afgegraven of geëgaliseerd zijn.	De legenda-eenheid Dekzandvlakte is afkomstig uit de digitale morfologische kaart (vlakte van ten dele verspoelde dekzanden, vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (vervlakt door veen en/of overstromingsmateriaal), vlakte van ten dele verspoelde dekzanden/loss (laag)).
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Vlakke en glooiende terreinvormen	Dekzandrug	Dekzandruggen zijn terreinverheffingen met flauwe hellingen, die grotendeels onder arctische omstandigheden in laat-Pleistoceen door de wind zijn gevormd. Vaak zijn het grotere gebieden met een zwak golvend oppervlak waarvan de terreinverheffingen niet afzonderlijk kunnen worden weergegeven. Op de hogere delen ligt soms een oud-bouwlanddek.	De legenda-eenheid Dekzandrug is afkomstig uit de digitale morfologische kaart (vlakte.....dekzanden (3x)). Lage dekzandruggen zijn door wind ontstane zandafzettingen in het laat-Pleistoceen.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Vlakke en glooiende terreinvormen	Terras	De Maas heeft zich na elke schoksgewijze opheffing van zuidoost Nederland in haar vorige dal ingesneden waardoor de Maasterrassen en terrasranden ontstonden. Gedeelten die niet opnieuw door de Maas weggeschuurd zijn, vormen nu hoger gelegen plateaus. In de (oudere) rivierdalvlakte liggen wat hoger gelegen terrassen. Hierop ligt dikwijls dekzand uit het laat-Pleistoceen. Het oppervlak kan dan vlak zijn, of zwak golvend. In de jongere rivierdalvlakten kunnen terrasvormen voorkomen uit het laat-Pleistoceen en Holocene zonder dekzand.	De legenda-eenheid Terras is afkomstig uit de digitale morfologische kaart (terras...(8x), tussenterras...(1x), vlakte ontstaan door afgraving of egalisatie, welvingen in sneeuwsmeltwaterafzetting).
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Vlakke en glooiende terreinvormen	Beekdal	Beekdalen zijn ontstaan door waterafvoer vanaf het vroeg- en midden-Pleistoceen tot nu toe en hebben zich enigszins ingesneden. De dalbodem van een beek kan zeer vlak zijn als er veen aan het oppervlak aanwezig is. Veelal kunnen relatief laaggelegen en relatief hooggelegen delen worden onderscheiden. Door de hoogteverschillen zijn de beekdalranden meestal goed herkenbaar. De belangrijkste beekdalen worden afzonderlijk weergegeven.	De legenda-eenheid Beekdal is afkomstig uit de digitale morfologische kaart (beekdalbodem..., beekdal... (10x), dalvormige laagte ..(2x), droogdal... (4x), geul.. (3x), glooiing van beekdalzijde, meanderruggen.. (2x), hoge terrasheuvel, oeverwal in uiterwaard).

Kaart 1, Natuurlijk fundament	Vlakke en glooiende terreinvormen	Rivierdal	De Maas heeft met name in de periode vlak na de laatste ijstijd door de grote hoeveelheden smeltwater een vlechtend karakter (meerdere strengen binnen één bedding) gehad, waarbij veel grind en zand is afgezet. De ten dele dichtgeslibde geulen kunnen nog worden aangetroffen. Naderhand, in rustiger tijden, zijn de rivieren meer gaan meanderen, waarbij één waterloop zich door één bedding slingerde. Dit is te zien aan de verschillende oude rivierarmen die nog in het landschap en op de kaart herkenbaar zijn. In de rivierdalbodem worden relatief laaggelegen en relatief hooggelegen delen onderscheiden (geen terrassen). Mogelijk behoort een aantal van deze hogere delen tot de oeverwalachtige vormen. Het dal van de Maas en de Roer zijn aangemerkt als rivierdal. Door de hoogteverschillen zijn de rivierdalranden meestal goed herkenbaar. De belangrijkste worden afzonderlijk weergegeven.	De legenda-eenheid Rivierdal is deels afkomstig uit de digitale morfologische kaart (rivier..(5x), vlakte in uiterwaard.. (2x)). . Daarnaast heeft een globalisering plaatsgevonden van een aantal morfologische eenheden uit deze kaart door uit te gaan van de legenda-eenheid 'rivierdal' uit de fysiografische kaart van de provincie. In deze kaart zijn deelgebieden geassocieerd op basis van geologie, morfologie, bodem en hydrologie.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Reliëfrijke terreinvormen		Terreinen of terreinranden met duidelijk zichtbare hoogteverschillen.	
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Reliëfrijke terreinvormen	Hoge stuwwal	Maas en Rijn hebben in het verleden dikke pakketten zand en grind afgezet. Tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien tussen de 200.000 en 130.000 jaar geleden) kwam het landijs tot ongeveer de lijn Haarlem-Utrecht-Nijmegen. Dit landijs kwam als een hele grote gletsjer vanuit het noorden naar het zuiden geschoven en duwde (stuwde) door haar gewicht een grondwal (stuwwal) voor zich uit, zoals een hand schuivend door zand. Deels wordt het landoppervlak gekenmerkt door de aanwezigheid van stenen en grind. Deels ligt op de gestuwde pakketten een laag dekzand of löss, waardoor het reliëf op of aan de flank van de stuwwal enigszins vlak golvend is.	Deze legenda-eenheid is ontleend aan de geomorfologische kaart (Ondergraven stuwwalzijde, Stuwwalplateau.. (2x)). Deze vormeenheden zijn ontstaan door de stuwendende werking, die het landijs in het vroeg- en midden-Pleistoceen op de ondergrond uitoefende. Het zijn boogvormige heuvelruggen, die veelal een plateaudeel bezitten, de z.g. stuwwallen.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Reliëfrijke terreinvormen	Plateau	Rivierafzettingen van Maas en Rijn uit het vroeg- en midden-Pleistoceen. Het zuidoosten van Nederland komt langzaam omhoog, terwijl het noordwesten van Nederland daalt. De stijging gaf het water in de rivieren extra (zwaarte) kracht, waardoor de rivieren zich in hun eigen rivierbedding in konden snijden. Het gebied gaat door het steeds verder insnijden van de rivier hoog boven de huidige riviervlakten uitsteken en krijgt een plateau-achtig uiterlijk.	De legenda-eenheid Plateau is afkomstig uit de digitale morfologische kaart (afbraakwand.. (2x), breuktrap.. (2x), plateauterras.. (3x), gordeldekzand).
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Reliëfrijke terreinvormen	Landduinen	Door de overheersende westenwind werd vanaf zandvlakten en uit drooggevallede oude en recentere maasbedding zand opgewaaid. Duinvorming heeft hier (maar ook op de overige zandvlakten als gevolg van menselijke activiteiten) door de wind plaatsgevonden vanaf het laat-Pleistoceen tot soms zeer recent. Veelal zijn landduinen langgerekt met flauw hellende delen aan de windzijde en steile hellingen aan de windvrije zijde.	De legenda-eenheid Landduin is afkomstig uit de digitale morfologische kaart en omvat meerdere eenheden (hoge ...duinen (3x), hoog landduin, laag...duin (2x), laagte (4x), lage....duinen (3x)). Duinvorming heeft door de wind plaatsgevonden vanaf het laat-Pleistoceen tot soms zeer recent.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Overige aanduidingen		In deze legendagroep zijn ter oriëntering de bebouwing, infrastructuur en water ondergebracht.	

Kaart 1, Natuurlijk fundament	Overige aanduidingen	Stads- en dorpskern	Hier is de bebouwing uit geomorfologische kaart overgenomen. De uitbreidingen van de laatste decennia staan hier nog niet op. Ook staan in deze legenda-eenheid: hoge dijk, middenhoge dijk, dijk, lage dijk, groeve en holle weg alsook wegen en spoorwegen uit het Regionaal verbindend Wegennet van de provincie.	De legenda-eenheid Bebouwing en Infrastructuur is enerzijds afkomstig uit de digitale geomorfologische kaart (bebouwing, dijk, groeve, holle weg, storthoop..., hoge dijken, middenhoge dijk, lage dijk, hoge storthoop, lage stuifdijk en lage storthopen.). Anderzijds zijn gegevens overgenomen uit de kaart 'Regionaal verbindend Wegennet' van de provincie. In het oorspronkelijk bestand wordt onderscheid gemaakt in beheer door de verschillende overheden. De bestaande spoorwegen zijn op de kaart aangegeven.
Kaart 1, Natuurlijk fundament	Overige aanduidingen	Water	Plassen, meren en vennen.	De legenda-eenheden klein water / oeverlijn en water zijn uit de digitale geomorfologische kaart als 'Water' overgenomen. Daarnaast zijn de vlakken uit top10nl_waterdeel_v uit de Top10NL overgenomen.

Kaart	Legenda-groep	Legenda-eenheid	Legenda-Uitleg	Metadata
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd			De kaart 'Gebruik en patroon in de tijd' geeft een beeld van de opbouw van het landschap vanuit het gebruik van de grond in het verleden, hoe onze voorouders in het landschap hebben geleefd en hoe zij het landschap hebben gevormd. Het bewust geschikt maken van gronden voor bouw- of akkerland wordt ontginnen genoemd. Dit arbeidsintensieve proces vond tot 1800 handmatig plaats en volgde de natuurlijke verschillen in het landschap. Naderhand en met name door de ruilverkavelingen werd het landschap ingrijpend gewijzigd. In het landschap is het verschil tussen de oude, kronkelige patronen en de relatief nieuwe, rechte patronen opvallend.	De meeste informatie in deze kaart is ontleend aan de cultuurhistorische kaart van J. Renes in het rapport "De landschappen van Peel en Maas".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Punt- en lijnelementen		In de groep Punt- en lijnelementen zijn voor de topografische ondersteuning ook de minder belangrijke waterlopen en infrastructuur ondergebracht.	De punt- en lijnelementen zijn in deze vlier bij elkaar genomen en 'boven' geplaatst om ze in de kaart goed zichtbaar te maken (niet door een vlak te laten bedekken).
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Punt- en lijnelementen	Archeologisch monument	De archeologische monumenten zijn hier overgenomen uit de provinciale archeologische monumentenkaart. Daar kan ook de gedetailleerde informatie gevonden worden over de aard van het monument.	De archeologische monumenten zijn ontleend aan de archeologische monumentenkaart van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Punt- en lijnelementen	Cultuurhistorisch object	De cultuurhistorische objecten (monumenten) zijn hier overgenomen uit de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie. Daar kan ook de gedetailleerde informatie gevonden worden over de aard van het monument.	De cultuurhistorische objecten ontleend aan de kaart "Historische elementen in het landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Punt- en lijnelementen	Weg ouder dan 1806	In het oude cultuurlandschap zijn de wegen geleidelijk ontstaan of 'gegroeid' op basis van een 'grillige' natuurlijke ondergrond, Het wegenpatroon dat daaruit is voortgekomen is dan ook kronkelig.	De wegen ouder dan 1806 zijn ontleend aan de kaart "Historische elementen in het landschap van Noord- en Midden Limburg"
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Punt- en lijnelementen	Weg uit periode 1806/1840 - 1890	Het nieuwe cultuurland is vooral herkenbaar aan het wegenpatroon uit de periode 1806-1890. Toch is een deel van dit wegenpatroon veranderd als gevolg van de recentere ruilverkavelingen.	De wegen uit de periode 1806 - 1890 zijn ontleend aan de kaart "Historische elementen in het landschap van Noord- en Midden Limburg"
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Punt- en lijnelementen	Groenelementen	Alle lijnvormige groenelementen (al dan niet aangeplant) worden hier weergegeven.	Dit zijn de huidige landschapselementen (lijnen). Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_inrichtingselement_l: bomenrij, heg, haag).
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Punt- en lijnelementen	Beek of rivier	Bestaande beken en rivieren.	Evenals in kaart 1 is voor de weergave van de natuurlijke beken gebruik gemaakt van de beken met algemeen ecologische functie (AEF-beken) en de beken met specifiek ecologische functie (SEF-beken) uit POL-actueel.

Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Punt- en lijnelementen	Infrastructuur	Bestaande infrastructuur	De infrastructuurgegevens zijn overgenomen uit de kaart 'Regionaal verbindend Wegennet' van de provincie. De bestaande spoorwegen zijn op de kaart aangegeven. Hieraan is het bestand Top10NL Wegdeel (lijn) toegevoegd.
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Cultuurlandschap 20e eeuw		De jonge ontginningen bestaan voor het grootste deel uit de vlakke gebieden tussen en ten westen van de oud-bouwalcomplexen. Na de invoering van de kunstmest aan het einde van de 19e eeuw zijn in de 20e eeuw de uitgestrekte heidevelden ontgonnen. Sommige dorpen zijn nog in deze eeuw ontstaan. Het landschap kenmerkt zich door verspreid staande boerderijen en rechte kavels en wegen. In sommige gebieden ontbreekt de bewoning.	De legenda-eenheden van het cultuurlandschap van de 20e eeuw zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Cultuurlandschap 20e eeuw	Droge heide-ontginning	De grote ontginning vond met name in de periode 1900-1960 plaats. Vanaf ongeveer het jaar 1900 worden verbeterde ontwateringstechnieken en kunstmest toegepast, hierdoor konden ook de voorheen ongeschikte woeste gronden geschikt worden gemaakt voor landbouwkundig gebruik. Dit resulteerde in de grootschalige <u>jonge droge en natte heide-ontginningen</u> met grote rechtlijnige verkaveling en wegenstructuur. De drogere gebieden zijn in het algemeen eerder ontgonnen, zijn wat kleinschaliger en er is meer verspreide bebouwing aanwezig. Naderhand vonden er ruilverkavelingen plaats waarbij ook de minder rationeel verkavelde gebieden opnieuw volgens de moderne maatstaven werden ingericht. Eventueel nog aanwezige lokale verschillen in de bodem werden zoveel mogelijk opgeheven (diepploegen, ophogen, ontwateren e.d.)	De latere heideontginningen (na 1880). Ze zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Cultuurlandschap 20e eeuw	Natte heide-ontginning	De nattere gebieden waar de grondwaterstand hoger was zijn als laatste ontgonnen. Ze zijn grootschaliger en er bevindt zich minder bebouwing. Naderhand gebeurde dit in ruilverkavelingen waarbij grote gebieden volgens de moderne maatstaven werden ingericht. Eventueel nog aanwezige lokale verschillen in de bodem werden zoveel mogelijk opgeheven (diepploegen, ophogen, ontwateren e.d.)	De latere heideontginningen (na 1880). Ze zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg". Door combinatie met de bodems met een hoge grondwaterstand (zie kaart 1) zijn deze 'natte' heideontginningen afzonderlijk weergegeven.
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Cultuurlandschap 20e eeuw	Veenontginning	De veenontginningen, grenzend aan de Grote Peel en de Mariapeel onderscheiden zich van de natte heideontginningen door een nog grootschaliger en regelmatig patroon.	De veenontginningen (na 1880). Ze zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Cultuurlandschap 19e eeuw		In het begin van de 19e eeuw nemen de ontginningen en het uitbreiden van het landbouwareaal toe, aanvankelijk op en vanaf de kampen. Naderhand komt ook de ontwikkeling van technologische hulpmiddelen op gang waardoor nieuwe gebieden ontgonnen worden. Aan het einde van de 19e eeuw vonden de eerste grootschalige ontginningen plaats. Dit nieuwe cultuurland is herkenbaar aan de al meer rechtlijniger wegenpatroon dat direct aansluit op de oude kronkelige wegen van voor 1806. Vaak zijn het opgewaardeerde oude veedriften, die nog enigszins met het landschap meeknikken.	De legenda-eenheden van het cultuurlandschap van de 19e eeuw zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Cultuurlandschap 19e eeuw	Oud bouwland, kampen	Rond 1800 heeft enige uitbreiding van de cultuurgronden plaatsgevonden. Deze kenmerken zich door een blokverkaveling en die meestal maar aan één boerderij toebehoorden. De percelen waren vroeger omgeven door houtwallen of hagen. De ligging sloot aan op de velden en ook de patronen volgden nog duidelijk de patronen in de ondergrond. Veel van het oorspronkelijke kleinschalige en gevarieerde cultuurlandschap is door het intensievere gebruik en de recente ruilverkavelingen steeds meer een eenvormig, open landschap met een grootschalige verkaveling geworden. Momenteel zijn de kampen vaak niet meer herkenbaar als gevolg van ruilverkavelingen, of doordat ze bebouwd zijn met woonwijken, stads- en dorpskernen en bedrijventerreinen.	De oude bouwlanden in de vorm van kampen in het begin van de 19e eeuw. Ze zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".

Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Cultuurlandschap 19e eeuw	Nieuw cultuurland 1806/1840 - 1890	Deze ontginningen zijn in feite de eerste ontginning van de woeste grond. In verschijningsvorm is het veelal een uitbreiding van het kampenlandschap maar ook van grotere droge heideontginningen. Maar ook hier is veel van het oorspronkelijke patroon minder herkenbaar door nieuwere ontwikkelingen en ruilverkavelingen.	De eerste ontginningen in de 19e eeuw. Ze zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Oude cultuurlandschap		In vroeger tijden vestigden de mensen zich op overgangen van natte naar droge gronden. De oude bebouwing en de linten zijn ook nu nog duidelijk herkenbaar in de oude dorpskernen en langs de bouwlanden in de nabijheid van de beekdalen. Het ontginningspatroon uit die periode is kronkelig. Hier bevinden zich ook de meeste cultuurhistorische objecten, zoals watermolens, schansen, boerderijen en kerken en archeologische monumenten.	De legenda-eenheden van het oude cultuurlandschap zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Oude cultuurlandschap	Oude stads- en dorpskern	De oude stads en dorpskernen vormen de oorspronkelijke bebouwing in het landschap. De linten en kernen worden gekarakteriseerd door de vaak nog oude bebouwing tussen de nieuwbouw maar ook door de gebogen wegpatronen.	De oude stads- en dorpskern zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Oude cultuurlandschap	Oud bouwland, veld	De bouwlanden bevonden zich op de dekzandruggen in de nabijheid van de beekdalen. Door eeuwenlange bemesting (met heideplaggen vermengd met mest uit de potstallen) ontstonden de oude bouwlanden. Deze bouwlanden zijn nu nog door het bolle profiel en de donkere, rijke bodem herkenbaar. Velden ontstonden door gezamenlijke ontginning door meerdere boerderijen. Velden zijn dan ook groter dan kampen die meestal maar aan één boerderij toebehoorden.	De oude bouwlanden (in de vorm van velden in het begin van de 19e eeuw) zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Oude cultuurlandschap	Oud grasland	Grenzend aan de velden en kampen liggen de oude graslanden, vaak in de directe omgeving van de oude kernen. De weides voor het vee en de hooilanden hadden voornamelijk hun plaats op de nattere beekdalgronden. Door de ingebruikname van het land, op basis van een grillige natuurlijke ondergrond, is een grillig of kronkelig ontginningspatroon ontstaan.	De oude graslanden in het begin van de 19e eeuw. Ze zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Natuur-landschap		Alleen de allernatste en allerdroogste gronden zijn niet (meer) intensief in gebruik door de mens. Deze gebieden vormen nu het natuurlandschap. Ook kleinere ontgonnen percelen binnen deze complexen worden op deze kaart tot het natuurlandschap gerekend.	De legenda-eenheden van deze categorie zijn ontleend aan de topografische kaart (bos, heide, veen, zand) als ook daarbinnen of eraan grenzende (kleinere) weiden en akkers.
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Natuurlandschap	Bos	Alle bossen (loof- en naaldbossen, al dan niet aangeplant) worden in deze classificatie tot het natuurlandschap gerekend, ook al liggen ze geïsoleerd in het cultuurlandschap.	Dit zijn de huidige bossen (vlakken). Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_terrein_v: gemengd bos, griend, loofbos, naaldbos, populieren).
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Natuurlandschap	Heide, veen en zand	Dit zijn heide- veen- en zandgebieden die niet eerder in cultuur zijn genomen of weer tot natuur zijn omgevormd. Tezamen met de bossen vormen ze de kern van het natuurlandschap. De droge en arme zandgronden met opslag en bos diende vroeger als graasgelegenheid voor met name schaapskuddes. Soms werd de begrazingsdruk zo hoog dat de gronden veranderden in zandvlakten en stuifduinen. Pas in de laatste 2 eeuwen zijn deze woeste gronden door menselijk ingrijpen bebost. Dit ging rond 1850 kleinschalig en werd in de loop van de vorige eeuw steeds grootschaliger en rechtlijner.	Dit zijn de huidige heide, veen en zandgebieden. Deze zijn ontleend aan de Top10vector (codenummers 5243, 5253).
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Natuurlandschap	Weide en akker	Binnen het natuurlandschap komen nog weilanden en akkers voor die ook tot het cultuurlandschap gerekend zouden kunnen worden (oud cultuurland of jonge ontginningen). Door hun ligging in een natuurlijke omgeving worden ze hier tot het natuurlandschap gerekend.	In deze legenda-eenheid zijn opgenomen de huidige weiden en bouwlanden welke (als 'restgebieden') gelegen zijn in of aan de rand van de huidige bos- heide- en zandgebieden, wanneer uitgegaan wordt van 'Bos- en natuurgebieden' uit POL-actueel.

Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Overige aanduidingen		Deze topografisch elementen hebben geen specifieke relatie met voorgaande legenda-eenheden.	
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Overige aanduidingen	Stads- en dorpskern / bedrijventerrein	Bestaande bebouwing	De stads- en dorpskern zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg". De bedrijventerreinen zijn ontleend aan POL-actueel. Dataset producent: Provincie Limburg.
Kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd	Overige aanduidingen	Water	Bestaand water, Maas, Maasplassen en kleinere vennen en plassen.	De legenda-eenheden klein water / oeverlijn en water zijn uit de digitale geomorfologische kaart als 'Water' overgenomen. Daarnaast zijn de vlakken uit top10nl_waterdeel_v uit de Top10NL overgenomen.

Kaart	Legenda-groep	Legenda-eenheid	Legenda-Uitleg	Metadata
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie			De ruimte-massa-kaart geeft een beeld van het landschap zoals wij dat buiten waarnemen, in termen van geslotenheid en openheid, en van bebouwd zijn of het vrij zijn van bebouwing. In een relatief vlak land als Nederland geldt: hoe opener een gebied, hoe gevoeliger dat gebied is voor veranderingen. Om vat te krijgen op de impact van een ruimtelijke ingreep is het dus van belang te weten binnen welk soort landschap de ingreep plaatsvindt. De patronen in deze kaart vormen een basis voor onze beleving van het landschap.	De ruimte-massa kaart is tot stand gekomen door opgaande elementen in het landschap (bebouwing en groenelementen) als uitgangspunt te nemen voor een visueel-ruimtelijk landschapstypering. Door middel van een GIS-analyse zijn de ruimtematen bepaald: de mate van openheid of kleinschaligheid en de mate van bebouwd zijn of onbebouwd zijn van het landschap.
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Massa		Onder 'massa' worden individuele of groepen van opgaande massieve elementen die het zicht beperken verstaan. Dit zijn bijvoorbeeld bossen, houtwallen en bebouwing. In de kaart wordt onderscheid gemaakt in massa die wordt gevormd door <u>bebouwing</u> , <u>bos en landschapselementen</u> en <u>glastuinbouw</u> .	De massa-elementen in deze kaart zijn ontleend aan de topografische kaart.
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Massa	Bos en landschaps-elementen	Lijnvormige landschapselementen (bomenrij, heg, haag)	Dit zijn de huidige landschapselementen (lijnen). Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_inrichtingselement_l: bomenrij, heg, haag).
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Massa	Bos en landschaps-elementen (vlak)	Bos en landschapselementen (gemengd bos, griend, loofbos, naaldbos, populieren)	Dit zijn de huidige bossen (vlakken). Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_terrein_v: gemengd bos, griend, loofbos, naaldbos, populieren).
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Massa	Bebouwing	Bebouwing, bebouwingskern/bedrijventerrein	De legenda-eenheid Bebouwing en gebouwen is ontleend aan een selectie uit de bestanden Top10NL Gebouw (vlak) en Top10NL Terrein (vlak).
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Massa	Glastuinbouw	Glastuinbouw	De legenda-eenheid Glastuinbouw is ontleend aan een selectie uit het bestand Top10NL Gebouw (vlak).
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Ruimte-besloten		Omdat zowel bos als dichte bebouwing zorgen voor een besloten karakter van de ruimte, kunnen twee besloten landschappen worden onderscheiden:	De legenda-eenheden van deze categorie zijn met behulp van een GIS-analyse berekend uitgaande van bebouwing en bouselementen.
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Ruimte-besloten	besloten met dichte bebouwing	Gebied binnen de directe visuele invloedssfeer van gebouwen. Dit zijn kernen, linten, bebouwingsclusters en bungalowparken.	Deze zone is met behulp van een GIS-analyse berekend uitgaande van alle soorten bebouwing (ruimte tussen de massa 's kleiner is dan 100 meter). Uiteindelijke gebiedjes kleiner dan 5 ha zijn genegeerd. Deze legenda-eenheid

				heeft de hoogste prioriteit (indien het samenvalt met andere legenda-eenheden).
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Ruimte-besloten	besloten door bos en bebouwingsarm	Geheel of gedeeltelijk door bos ingesloten akkers en weilanden . Een kwaliteit is het bebouwingsarme karakter in deze zone.	Gebied binnen de directe visuele invloedssfeer van bossen en boselementen (bosmassa binnen 100 m.). Deze zone is met behulp van een GIS-analyse berekend uitgaande van alle boselementen Uiteindelijke gebiedjes kleiner dan 100 ha zijn genegeerd.
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Ruimte-halfopen		Tussen de besloten en open gebiedstypen komen halfopen (of halfgesloten) landschappen voor. Afhankelijk van het al of niet voorkomen van verspreide bebouwing worden twee subtypen onderscheiden:	De legenda-eenheden van deze categorie zijn met behulp van een GIS-analyse berekend uitgaande van bebouwing en groenelementen.
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Ruimte-halfopen	halfopen door groen met verspreide bebouwing	Gebied binnen de visuele invloedssfeer van (vanaf meerdere kanten zichtbare) bebouwing. Ruimten die voor een groot deel omgeven worden door - of grenzen aan - de gebieden 'besloten door bebouwing' en voor het overige deel grenzen aan groen.	Deze zone is met behulp van een GIS-analyse berekend uitgaande van alle soorten bebouwing (massa tussen 100 - 500m). Uiteindelijke gebiedjes kleiner dan 50 ha zijn genegeerd. Deze legenda-eenheid heeft een lagere prioriteit dan besloten-door-gebouwen, bos en open ruimte.
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Ruimte-halfopen	halfopen door groen en bebouwingsarm	Halfopen ruimten die voor een groot deel omgeven worden door - of grenzen aan - groenelementen en soms nog voor een deel grenzen aan de gebieden 'besloten door bebouwing'. In het landelijk gebied worden de bebouwingsvrije en bebouwingsarme landschappen doorgaans hoger gewaardeerd.	Deze zone is met behulp van een GIS-analyse berekend. Het zijn gebieden van 100 tot 500m die overblijven na invulling van de andere legenda-eenheden. Deze gebieden kunnen eenzijdig grenzen aan bebouwing maar ook kan bebouwing ontbreken of niet zichtbaar zijn door veelvuldig voorkomende groenelementen.
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Ruimte-open		Grote gebieden zonder opgaande beplanting en bebouwing vormen open ruimten. Veelal zijn ze karakteristiek voor veenontginningen en oude bouwlanden.	Deze gebieden in deze categorie zijn met behulp van een GIS-analyse verkregen, uitgaande van massaelementen.
Kaart 3, Ruimte-massa, huidige situatie	Ruimte-open	open en bebouwingsvrij	Met 'open ruimte' worden de aaneengesloten open gebieden bedoeld, zonder of met incidentele opgaande landschapselementen die het zicht beperken (ruimte tussen massa's groter dan 500 meter). De open ruimte is bovendien bebouwingsvrij (<u>open en bebouwingsvrij</u>). De ruimten worden begrensd door bebouwing en/of groen.'in de verte'.	Deze gebieden zijn met behulp van een GIS-analyse verkregen, uitgaande van alle massa (boselementen, gebouwen, heggen, lanen) .Gebied zonder bebouwing of groenelementen. Uiteindelijke gebiedjes kleiner dan 25 ha zijn genegeerd.

Kaart	Legenda-groep	Legenda-eenheid	Legenda-Uitleg	Metadata
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten			Deze kaart geeft gebiedsdekkend inzicht in de belangrijkste landschapstypen en bijbehorende landschappelijke kwaliteiten. De typering/naamgeving is afgeleid van die legenda-eenheid, uit één van de bouwstenenkaarten 1, 2 of 3, die het best het karakter van het landschap typeert. Daarbij is een prioritering gehanteerd van natuurlijk (bos) naar cultureel (stad). Bijvoorbeeld: de dalen uit kaart 1, de velden uit kaart 2 en het bos- en mozaïeklandschap uit kaart 3. De volgende onderverdeling is daardoor ontstaan: A. Bos- en mozaïeklandschap. B. Dalenlandschap. C. Cultuurlandschap. D. Stedelijk landschap. Daarnaast is in deze kaart ook een aantal landschapselementen afzonderlijk weergegeven (geologische, aardkundige, archeologische, cultuurhistorische en andere structurerende elementen zoals wegen, waterlopen en lijnvormige groenelementen). Hiermee worden op regioniveau de kernkwaliteiten van het landschap weergegeven. Deze worden vervolgens nader getypeerd naar natuurlijke, cultuurhistorische of visueel-ruimtelijke waarden. In deze legendatoelichting zijn de hoofdlijnen weergegeven. Voor een volledige weergave van kenmerken en kwaliteiten wordt verwezen naar de teksten in het Landschapskader.	Deze kaart is tot stand gekomen door de belangrijkste landschapstyperende factor uit een van de kaarten 1, 2 of 3 als uitgangspunt te nemen voor een landschapstypering. Door middel van een prioritering in een GIS-analyse zijn de gebieden geselecteerd.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen		In de groep Punt- en lijnelementen zijn voor de topografische ondersteuning ook de minder belangrijke waterlopen en infrastructuur ondergebracht.	De punt- en lijnelementen zijn in deze viewer bij elkaar genomen en 'boven' geplaatst om ze in de kaart goed zichtbaar te maken (niet door een vlak te laten bedekken).
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Gea-object	Puntvormige gea-objecten worden vertegenwoordigd door kleinere gebieden met een hoge aardkundige waarde, zoals bijvoorbeeld groeves, terras- of breukranden, geologische monumenten of een bron. Dit zijn kleinere gebieden waar de niet-levende natuur nog een gave vorm heeft of een onderlinge samenhang voorkomt. Ze tonen de ontstaanswijze van het landschap, een geschiedenis die honderden tot miljoenen jaren teruggaat. Bij de waardetoekenning is vooral aandacht besteed aan de aspecten kenmerkendheid, zeldzaamheid, educatieve waarde en samenhang. Als uitgangspunt geldt dat de aardkundige elementen en patronen goed zichtbaar zijn. Ze zijn van provinciale of nationale betekenis.	De Gea-objecten betreffen inventarisaties van Gonggrijp en Wolfert in de periode 1984-1999. Gea-objecten worden vertegenwoordigd door locaties met een hoge aardkundige waarde van beperkte omvang of grotere vlakvormige objecten. deze laatste zijn voor een deel meegenomen onder de legenda-eenheid 'aardkundige waarden'.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Archeologisch monument	De archeologische monumenten zijn hier overgenomen uit de provinciale archeologische monumentenkaart. Daar kan ook de gedetailleerde informatie gevonden worden over de aard van het monument.	De archeologische monumenten zijn ontleend aan de archeologische monumentenkaart van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Cultuur-historisch object	De cultuurhistorische objecten (monumenten) zijn hier overgenomen uit de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie. Daar kan ook de gedetailleerde informatie gevonden worden over de aard van het monument.	De cultuurhistorische objecten ontleend aan de kaart "Historische elementen in het landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Beek of rivier	Beek of rivier welke meestal nog in zijn oorspronkelijke bedding ligt. De natuurlijke beken hebben een algemeen of specifiek ecologische functie. Voor de eerste wordt een basisniveau van ecologische kwaliteit gehandhaafd en pas op langere termijn gestreefd naar een verder herstel van kwaliteiten en processen. In de laatste wordt het hoogste niveau van ecologische kwaliteit en processen nagestreefd, zoals meandering, vismigratie en natuurlijk oeverbeheer.	Voor de weergave van de natuurlijke beken is gebruik gemaakt van de waterlopen in POL 2001, de beken met algemeen ecologische functie (AEF-beken) en de beken met specifiek

				ecologische functie (SEF-beken).
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Randen en breuken	Steilranden en terrastreden komen voor langs vrijwel alle huidige rivier- en beekdalen maar ook langs de reeds langere tijd verlaten oude rivierbeddingen. Ze vormen een waardevolle begrenzing van het dalenlandschap zowel wat betreft natuurwaarden als ook de visueel-ruimtelijke aantrekkelijkheid. Geologische breuken zijn een waardevolle verschijning in het landschap. Ze zijn op enkele plaatsen als hoogteverschillen duidelijk in het landschap waar te nemen, met name buiten de beek- en rivierdalen waar de hoogteverschillen niet door erosie afgevlakt zijn.	Uit de digitale versie van de geomorfologische kaart zijn de randen en breuken overgenomen, zonder de detailinformatie met de hoogteverschillen. Deze zijn te vinden in het bronbestand, waarin per vlak, lijn of punt informatie over reliëf, genese en ouderdom is opgenomen in de vorm van een code.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Weg ouder dan 1806	In het oude cultuurlandschap zijn de wegen geleidelijk ontstaan of 'gegroeid' op basis van een 'grillige' natuurlijke ondergrond. Het wegenpatroon dat daaruit is voortgekomen is dan ook kronkelig.	De wegen ouder dan 1806 zijn ontleend aan de kaart "Historische elementen in het landschap van Noord- en Midden Limburg
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Weg uit de perioden 1806 - 1890	Het nieuwe cultuurland is vooral herkenbaar aan het wegenpatroon uit de periode 1806-1890. Toch is een deel van dit wegenpatroon veranderd als gevolg van de recentere ruilverkavelingen.	De wegen ouder dan 1806 - 1890 zijn ontleend aan de kaart "Historische elementen in het landschap van Noord- en Midden Limburg"
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Groenelement	Alle lijnvormige groenelementen (al dan niet aangeplant) worden hier weergegeven.	Dit zijn de huidige landschapselementen (lijnen). Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_inrichtingselement_l: bomenrij, heg, haag).
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Groenelement in dalenlandschap	Alle lijnvormige groenelementen (al dan niet aangeplant) in het dalenlandschap worden hier weergegeven.	Dit zijn de huidige landschapselementen (lijnen). Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_inrichtingselement_l: bomenrij, heg, haag).
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Infrastructuur overig	Bestaande infrastructuur	De infrastructuurgegevens zijn overgenomen uit de kaart 'Regionaal verbindend Wegennet' van de provincie. De bestaande spoorwegen zijn op de kaart aangegeven. Hieraan is het bestand Top10NL Wegdeel (lijn) toegevoegd.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Punt- en lijnelementen	Waterloop	Veelal zijn dit gegraven waterlopen in van nature natte gronden.	Voor de weergave van de gegraven beken is gebruik gemaakt van de waterlopen van de Waterschappen (WRO en WPM).
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Dalenland-schap		De beek- en rivierdalen zijn de belangrijkste structuurdragers van het Noord - en Midden Limburgse landschap: • door de dalen als aparte kwaliteit te benoemen en vervolgens ook als zodanig te ontwikkelen kunnen de dalen de dragers van het landschap blijven en daarmee het gehele landschap voorzien van een heldere structuur; • de dalen vormen belangrijke routes tussen verschillende gebieden in de vorm van ecologische verbindingzones (evz's), maar ook als recreatieve verbindingen;	Het dalenlandschap omvat de rivier- en beekdalen. De beekdalen zijn overgenomen van kaart 1

			• de dalen zijn belangrijk in het kader van de herinrichting van het watersysteem. Binnen de dalen zijn de bossen (en het mozaïekpatroon) verder beeldbepalend, naast de zekere openheid die de dalen karakteriseren. Deze dalen blijken volgens kaart 2 al vroeg voornamelijk als grasland door de mens in gebruik genomen, waarbij op de hogere delen ook Velden en Kampen ontstonden. Kaart 3 laat zien dat de dalen nu doorgaans een halfopen door groen gevormd karakter hebben en bebouwingsarm zijn.	
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Dalenland-schap	Rivierdal	Het rivierdal is de belangrijkste structuurdrager van het landschap. Het omvat een strook van tussen de nul meter en 6 kilometer breed, direct grenzend aan de Maas en de Roer. Allereerst zijn daarbinnen de Maasterrassen met de daar doorheen lopende oude Maasmeanders. Deze zijn vaak nog herkenbaar door hun lagere ligging. De terrasranden zelf zijn op veel plekken nog herkenbaar als steilranden in het landschap. In de tweede plaats is er het typische Maasheggenlandschap dat zich vooral op het laagterras bevindt in Noord-Limburg. Tenslotte ligt er rond Roermond het Maasplassengebied, ontstaan als gevolg van grootschalige grindwinning. Binnen het rivierdal zijn naast de rivierbedding zelf met haar stromende water en laagtes ook opduikingen met afwisselend oude bouwlanden en zowel oude als nieuwe stads- en dorpskernen en stedelijke ontwikkelingen te vinden. Over het algemeen is het rivierdal half open tot open van karakter en worden de randen van de open gebieden bepaald door groene elementen. Tegelijkertijd liggen in het rivierdal ook verschillende bosgebieden. Het Roer- en Maasdal hebben een bijzondere betekenis als kerngebied voor allerlei natuurwaarden en als ecologische verbingszone met onder andere verlandingsvegetaties, bronmilieus, rivierduinen, stroomdalgraslanden en oobossen.	De legenda-eenheid Rivierdal is overgenomen uit Kaart 1, Het natuurlijk fundament.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Dalenland-schap	Beekdal	De beekdalen zijn belangrijke structuurdragers van het landschap. Ook vormen de vele gradiënten (oude geulen, steilranden en overgangen naar hogere gronden) een belangrijke kwaliteit. Als gevolg van latere egaliserings-, ontwateringen en ontginningen zijn de beekdalen echter in veel gevallen nog nauwelijks herkenbaar. Een typisch beekdal wordt gekenmerkt door een overwegend halfopen kleinschalig landschap met afwisselend hooilanden, weilanden, bosjes en kleine landschapselementen. In het beekdal bevindt zich meestal weinig tot geen bebouwing, hetgeen ook een kwaliteit is. Daar waar de karakteristieke kleinschaligheid bewaard is gebleven, is het landschap visueel-ruimtelijk nog aantrekkelijk en waardevol. De doorlopende natte structuur functioneren de beekdalen voor veel organismen als ecologische verbingszone. Binnen deze kenmerkende beekdalen liggen verschillende soorten beken (beken met nog een natuurlijke loop, rechtgetrokken beken, aangelegd in moeraszones, in Maasmeanders, etc.). Daarnaast kan per beek een (brede) bovenloop, middenloop en een (diepere) benedenloop onderscheiden worden. De watergangen spelen een belangrijke rol bij de waterhuishouding van het gebied (waterafvoer of water vasthouden en vertraagde afvoer). De randen van de beekdalen op de hogere gronden zijn cultuurhistorisch en archeologische waardevol, waren eerste bewoningsplaatsen in het gebied.	De legenda-eenheid Beekdal is overgenomen uit Kaart 1, Het natuurlijk fundament.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Dalenland-schap	Bos in dalenlandschap	De bossen in het dalenlandschap zijn op deze kaart afzonderlijk weergegeven. Ze vormen vaker een versterking van het dalenlandschap. Evenals de bossen in het mozaïeklandschap worden ze hoog gewaardeerd vanwege het besloten karakter, de ligging in de dalenstructuur gecombineerd met hun bebouwingsarme karakter. De bijzondere kwaliteit die deze gebieden wordt door velen als aantrekkelijk ervaren. Door de relatieve rust en de vele overgangen tussen bos en de open, grazige vegetaties, herbergt het bos in het dalenlandschap veel natuurwaarden. Omdat dit landschapstype bovendien belangrijk is in het kader van de ecologische hoofdstructuur (EHS), verdient het een bijzondere plaats.	Dit zijn de huidige bossen (vlakken). Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_terrein_v: gemengd bos, griend, loofbos, naaldbos, populieren) en vallend binnen de dalen afkomstig uit kaart 1.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Bos- en Mozaïek-landschap		Na het 'dalenlandschap' heeft het bos- en mozaïeklandschap een hoge prioriteit gekregen. De open ruimten en de bossen zijn op de kaart / in het bestand afzonderlijk weergegeven maar in de beleving ze vormen ze tezamen het bos- en mozaïeklandschap.	Tot het Bos- en mozaïeklandschap worden de bossen gerekend en kleinere tussenliggende of aangrenzende besloten en bebouwingsarme gebieden.

Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Bos- en Mozaïek-landschap	Bos en Mozaïek-landschap	Binnen dit landschapstype vallen de bossen, heiden, venen en zandvlaktes samen met de daar tussen en naast gelegen oudste weides en akkers, die op kaart 2 allen onder de noemer Natuurlandschap vallen. Dit blijken volgens kaart 1 grofweg die gebieden te zijn met de meest onvruchtbare en droge zandbodems of de meest natte bodems. Het hoogst gewaardeerd wordt echter het feit dat deze gebieden zich laten kenmerken door hun besloten karakter gevormd door bos en landschapselementen gecombineerd met hun bebouwingsarme karakter. De bijzondere kwaliteit die deze gebieden samen brengt, schuilt in het natuurlijk fundament (extreme milieus), soms in het tijdstip van in gebruik name, maar vooral in de huidige beleevingswaarde. Dit besloten landschapstype met bijzondere doorkijkjes wordt door velen als aantrekkelijk ervaren. Door de relatieve rust en de vele overgangen tussen bos en de open, grazige vegetaties, herbergt het bos- en mozaïeklandschap veel natuurwaarden. Omdat dit landschapstype bovendien belangrijk is in het kader van de ecologische hoofdstructuur (EHS), verdient het bos- en mozaïeklandschap een bijzondere plaats. De cultuurhistorische waarde is groot bij oudere bossen met oude patronen van wegen en percelen, oude hakhoutbossen en landgoederen, waar het vroegere gebruik van de gronden door de mens nog zichtbaar is.	Tot het Mozaïeklandschap wordt gerekend de gebieden 'Besloten door bos en bebouwingsarm' uit kaart 3 en enkele (rest)gebieden die in POL-actueel nog gerekend werden tot de bos en natuurgebieden.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Bos- en Mozaïek-landschap	Bos in Mozaïek-landschap	De bossen in het mozaïeklandschap zijn op deze kaart afzonderlijk weergegeven. Ze vormen de kern van het mozaïeklandschap. Evenals de bossen in het dalenlandschap worden ze hoog gewaardeerd vanwege het besloten karakter, de rust, gecombineerd met hun bebouwingsarme karakter. De bijzondere kwaliteit die deze gebieden wordt door velen als aantrekkelijk ervaren. Door de relatieve rust en de vele overgangen met de aangrenzende gebieden, herbergt het bos veel natuurwaarden. Omdat dit landschapstype bovendien belangrijk is in het kader van de ecologische hoofdstructuur (EHS), verdient het een bijzondere plaats.	Dit zijn de huidige bossen (vlakken). Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_terrein_v: gemengd bos, griend, loofbos, naaldbos, populieren)
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Oud cultuur-landschap		Onder de oude cultuurlandschappen vallen de Velden en de Kampen / oude graslanden maar ook de oude dorpskernen.	
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Oud cultuurlandschap	Oude stads- en dorpskern	De oude Stads- en dorpskernen zijn in het Landschapskader niet expliciet beoordeeld. Toch zullen ze onmiskenbaar een stempel drukken op het landschap, met name daar waar in de loop van de tijd nog niet veel nieuwbouw is toegevoegd. Cultuurhistorisch zijn ze zeer waardevol, ook vanuit de relatie met het (oorspronkelijke) landschap, vaak gelegen op de overgangen van beekdalen naar de oude bouwlanden (zie beekdalen en oude bouwlanden)	De oude stads- en dorpskern zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg".
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Oud cultuurlandschap	Velden	De velden zijn de oudste bouwlanden, die al eeuwen door mensen in gebruik zijn. Door bemesting vanuit het potstalsysteem zijn ze voorzien van een dikke humeuze bovenlaag waardoor grote bolliggende akker ontstonden. De velden werden en worden slechts doorsneden door smalle zandpaden, zonder opgaande beplanting. In veel gevallen staat nu op een open veld nog een enkele solitaire boom, nabij de kruising van de zandpaden, al dan niet voorzien van een veldkruis. Een typisch veld wordt gekenmerkt door een relatief grote maat van openheid zonder enige bebouwing met een kleinschaligere verdichte rand, waarin wel beplantingselementen en gebouwen staan. Deze onlosmakelijke combinatie van een open middengebiet met daaromheen bebouwing (kern of lint) of bos is bijzonder kenmerkend voor dit landschapstype en cultuurhistorisch van groot belang. Ook de archeologische verwachtingswaarde is hoog, vanwege de lange bewoningsgeschiedenis, die soms teruggaat tot de steentijd/ijzertijd. Doordat veel van deze gronden door stedelijke uitbreidingen van de aanliggende dorpskernen in gebruik zijn genomen zijn de resterende gebieden zeldzamer en daardoor waardevoller. De oude bebouwingslinten zijn hierin door het meer kronkelige karakter met oudere bebouwing vaak nog goed herkenbaar. De natuurwaarde van de velden is beperkt al zijn de voorkomende soorten vaak zeer zeldzaam; met name akkervogels. Vanwege de lange gebruiksgeschiedenis is er een hechte relatie tussen de gebruiks- en bewerkingsmethode van de velden en de akkerorganismen.	De legenda-eenheid Velden is overgenomen uit kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Oud cultuurlandschap	Kampen en oude graslanden	Kenmerkend voor het kampen- en oude graslandenlandschap is de oorspronkelijke kleinschaligheid. Op de hogere delen liggen de overwegend licht golvend kampen als vaak bolle percelen grenzend aan de lager en vlakker gelegen oude graslanden. Dit is ontstaan doordat individuele boeren de kleinere percelen ontgonnen voor akkerbouw en de tussengelegen laagtes in gebruik namen als gras- en hooiland. Qua patroon lijken deze gebieden velden (bochtige wegen en relatief dikke eerdgronden), ze zijn alleen een maat kleiner. Soms bomenrijen of houtwalen langs de wegen en een enkele boerderij met bijgebouwen, plaatselijk verdicht tot	Het oude cultuurlandschap wordt gevormd door de velden en kampen. De kampen en oude graslanden zijn overgenomen uit kaart 2.

			lintachtige bebouwing met open tussenruimten. Op dit moment zijn de karakteristieke ruimtelijke kenmerken niet altijd meer prominent aanwezig. Dit is het gevolg van ruilverkavelingen of het kappen van de aanwezige houtwallen. Daar waar de karakteristieke kleinschaligheid bewaard is gebleven, is het landschap visueel-ruimtelijk aantrekkelijk en waardevol. Dit landschapstype is, meer dan de velden, erg structuurrijk en gradiëntrijk en herbergt om die reden ook meer natuurwaarden.	
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Jong cultuurlandschap		Onder de jonge cultuurlandschappen vallen de landschapstypen die vanaf grofweg 1900 hun huidige patroon hebben gekregen: de droge en natte heide-ontginning, de veenontginning en de plateau-ontginningen. De heideontginningen zijn de eerste grootschalig georganiseerde ontginningen op de zandgronden en vormen tegenwoordig het grootste oppervlak landbouwgrond.	
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Jong cultuurlandschap	Plateau-ontginning	Dit jonge Cultuurlandschap dankt haar naam aan haar karakteristieke natuurlijke fundament, het Plateau uit kaart 1, het hoogterras (plateau) van Maas en Rijn, grenzend aan Duitsland. De Plateauontginning is pas ná 1900 ontgonnen. Het betreft hier een hoger gelegen gebied, met bossen op de overgang naar het lager gelegen gebied. De twee belangrijkste zijn die rond Koningsbosch, waar de landbouw als hoofd functie de inrichting domineert en die van het Meinweggebied dat getransformeerd is naar 'nieuwe natuur'. In cultuurhistorisch opzicht zijn deze gebieden met name interessant als resultante van één van de laatste ontginningsgolven vanuit nieuwe ontginningsdorpen boven op de plateaus op de kruising van wegen, de zogeheten kruisdorpen. Kenmerkend is het rechtlijnig wegennet met hier en daar een knik en deels met bomenrijen; singels en kleine rechthoekige bosjes en incidentele boerderijen soms aaneengesloten tot linten. Het zicht over de uitgestrekte bouwlanden is kenmerkend voor dit lichtglooiende landschapstype. De kleine bosjes die hier en daar staan vormen hiertoe geen belemmering. De natuurwaarden in dit landschapstype komen grotendeels overeen met die van de velden waar akkerranden plaats bieden aan akkerkruiden en aan akkers gerelateerde dieren.	De legenda-eenheid Plateau is afkomstig uit kaart 1, het natuurlijk fundament, c.q. de digitale morfologische kaart (afbraakwand.. (2x), breuktrap.. (2x), plateau.. (3x), gordeldekzand).
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Jong cultuurlandschap	Droge Heide-ontginning	Vóór 1900 werden op enkele plekken al delen van de woeste grond ontgonnen en voor een deel ook geschikt gemaakt voor de bosbouw. Dit betrof veelal de hogere zandgronden: de droge heideontginningen. Deze werden later voor een deel weer ontbost en alsnog in gebruik genomen door de landbouw. Na 1900, toen prikkeldraad en kunstmest volop beschikbaar kwamen, zijn echter ook de iets lagere zandgronden in gebruik genomen. Het halfopen landschap in de jonge ontginningen is vanuit cultuurhistorisch perspectief vooral waardevol als voorbeeld van de meer recente ontginningsperiode (1850-1950). Na de ruilverkavelingen van de jaren 50-60 van de vorige eeuw, hebben veel van de originele droge-heideontginningen hun iets kleinschaliger en hoekiger patroon ingeruild voor meer openheid en rechtlijnigheid. Het groene raamwerk is sinds de ruilverkaveling ruimer van opzet geworden. Een typische droge heide-ontginning kenmerkt zich door afwisselend open en bebouwingvrij tot halfopen door groen en verspreide gebouwen omgeven bouwlanden. Binnen de jonge ontginningen zijn er nog gebieden waar nog zoveel (lineaire) landschapselementen te vinden zijn dat hierdoor een half-open landschap ontstaat. Door de voornamelijk grootschalige landbouwkundige inrichting en het relatief fragmentarische karakter van de aanwezige landschapselementen is de huidige natuurwaarde beperkt	De droge heide-ontginning komt voor het grootste deel overeen met de overeenkomstige legenda-eenheid uit kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Jong cultuurlandschap	Natte Heide-ontginning	Een typische natte heide-ontginning is een natte zandgrond die ontgonnen is ná 1900. In de natte gebieden dienden voorafgaand aan de ontginningen grote investeringen gedaan te worden in de ontwatering van het gebied. Vandaar dat deze ontginningen planmatiger van opzet zijn dan de ontginningen van de drogere heidegebieden. In het midden van de vorige eeuw is dit beeld nog versterkt door de ruilverkavelingen. Het open landschap van de natte heideontginningen is vooral waardevol als voorbeeld van de laatste ontginningsperiode ná 1900. Het belangrijkste visueel-ruimtelijke kenmerk is de grote mate van openheid en het vaak ontbreken van bebouwing. Deze openheid heeft een bepaalde schoonheid in combinatie met het rechtlijnige karakter van de aanwezige beplanting, sloten en wegennet. De natuurwaarde van dit landschapstype gering, met uitzondering van de grootschalige graslanden die van waarde zijn voor weidevogels.	De heide-ontginningen zijn overgenomen uit kaart 2. Door combinatie met de bodems met een hoge grondwaterstand (zie kaart 1) zijn deze 'natte' heideontginningen afzonderlijk weergegeven.

Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Jong cultuurlandschap	Veen-ontginning	De veenontginning is een planmatig, grootschalig ontgonnen gebied, waar vanaf 1900 veen gewonnen is, alvorens de gronden voor landbouwkundig gebruik geschikt te maken. De ontginning heeft op een grote schaal plaatsgevonden, zijn planmatig ontgonnen als gevolg van de bemoeienissen van ontginningsmaatschappijen. Bijzonder kenmerk is de grootschalige openheid met de regelmatige verkaveling en een beperkt aantal lange rechte wegen. Dit landschapstype heeft vanuit cultuurhistorisch perspectief waarde als voorbeeld van een typische rationele veenontginning met kenmerkende openheid in combinatie met het gebruik als grasland, brede rechte sloten. Aan sommige wegen staan verspreid de relatief moderne landbouwbedrijven, goed zichtbaar in het zeer open landschap. Landschapsecologisch perspectief met name interessant voor flora en fauna die gebonden zijn aan open landschappen (bijvoorbeeld weidevogels).	De veenontginning in deze kaart is een generalisatie van deze gebieden uit kaart 2, Gebruik en patroon in de tijd.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Overige aanduidingen		Deze topografisch elementen hebben geen specifieke relatie met voorgaande legenda-eenheden.	
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Overige aanduidingen	Stads- en dorpskern / bedrijventerrein	Bestaande bebouwing	De stads- en dorpskern zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg". De bedrijventerreinen zijn ontleend aan POL2001.
Kaart 4A, Landschapstypen en Kwaliteiten	Overige aanduidingen	Water	Plassen, meren en vennen.	De legenda-eenheden klein water / oeverlijn en water zijn uit de digitale geomorfologische kaart als 'Water' overgenomen. Daarnaast zijn de vlakken uit top10nl_waterdeel_v uit de Top10NL overgenomen.

Kaart	Legenda-groep	Legenda-eenheid	Legenda-Uitleg	Metadata
Kaart 4B, Ontwikkelings-visie per landschapstype			Het landschapskader heeft mede tot doel om een ontwikkelingsvisie en een kwaliteitsimpuls aan te reiken voor het Noord- en Midden-Limburgse landschap. De belangrijkste sleutel daartoe is het vergroten van de identiteit per landschapstype. Elk landschapstype dient zich te onderscheiden door een specifieke schaal/maat van de ruimte en ruimtegebruik. Daardoor wordt tegelijkertijd de diversiteit van het totale landschap ontwikkeld. Om de identiteit van ieder landschapstype te vergroten, worden in de het Landschapskader de volgende vier uitgangspunten gehanteerd: • Natuurlijk fundament als basis; • Versterken laagdynamische structuren; • De juiste functie op de juiste plek; • Vernieuwing waar nodig. Toepassing van de algemene uitgangspunten leidt tot ontwikkelingsrichtingen en kwaliteitsverbeteringen die in kaart 4b per landschapstype worden toegelicht. Voor diverse initiatieven zijn in het Landschapskader praktisch hanteerbare voorbeelden van ontwikkelingsmogelijkheden opgenomen. Er wordt daarbij ingegaan op de thema's ruimtegebruik/bebouwing en daarnaast op de wenselijke groenelementen. 1. Ruimtegebruik/bebouwing. Hier wordt in gegaan op passende landgebruikvormen binnen het gegeven landschapstype. Deze paragraaf geeft invulling aan uitgangspunt 3: De juiste functie op de juiste plek. Bij deze invulling is het van belang te beseffen of het een open, half-open of besloten landschap betreft en of sprake is van verrommeling. Vooral voor agrariërs en recreatie-exploitanten is dit een belangrijke paragraaf. 2. Groenelementen. Dit gaat in op de wenselijkheid dan wel onwenselijkheid van het toevoegen van verschillende soorten beplanting en of water. Deze paragraaf geeft invulling aan uitgangspunt 'Versterken laagdynamische structuren'. Voor een overzicht van wenselijke landschapselementen per landschapstype wordt verwezen naar tabel 3 op pagina 58. Ook wordt aangegeven waar (nieuwe) bebouwing al dan niet wenselijk is en hoe deze ingepast zou kunnen worden. In deze legendatoelichting zijn de hoofdlijnen weergegeven. Voor een volledige weergave en de voorbeelden wordt verwezen naar de teksten in het Landschapskader.	Op grond van inzichten van landschapsarchitecten en de begeleidingsgroep van het Landschapskader zijn visies ontwikkeld.
Kaart 4B, Ontwikkelings-visie per landschapstype	Dalenland-schap		Versterken laagdynamische structuren is het tweede uitgangspunt van het landschapskader om de landschapskwaliteit te verbeteren. Het zijn met name de beek- en rivierdalen die deze laagdynamische structuren in het landschap vormen. Door de robuustheid en leesbaarheid ervan te vergroten wordt de identiteit versterkt.	Op grond van inzichten van landschapsarchitecten en de begeleidingsgroep van het Landschapskader zijn visies ontwikkeld.
Kaart 4B, Ontwikkelings-visie per landschapstype	Dalenland-schap	Rivierdal	Het doel van de ontwikkeling van het rivierdal is het vergroten van de herkenbaarheid van het rivierdal als landschappelijk structurerende eenheid en binnen het rivierdal het vergroten van de herkenbaarheid van de verschillende onderdelen van het rivierenlandschap door: • kenmerkende reliëfvormen zoals terrasranden en andere steilranden; • passend grondgebruik in de lagere delen maar de afvoer van water niet belemmerend; • oude maasmeanders herstellen dan wel beter herkenbaar maken; In de lagere delen kan ten aanzien van het grondgebruik naast weiland ook ruimte geven kunnen worden aan agrarisch natuurbeheer en watergebonden natuur (grasland, hooiland, natte natuurontwikkeling). Op de hogere delen oude bouwlanden herkenbaar laten of maken door karakteristieke openheid te bewerkstelligen en passend agrarisch gebruik (akkers en fruitteelt) te stimuleren. Bebouwing op de lager gelegen delen binnen dit landschapstype is niet wenselijk. Op de hogere delen kan incidentele bebouwing mogelijk zijn, bij voorkeur bij bestaande bebouwing en afhankelijk van allerlei lokale afwegingen.	

			In de lagere delen zijn groenelementen wenselijk die passen bij natte natuurontwikkeling en open grazige vegetaties, zoals kleine bosjes, natuurvriendelijke oevers, knotbomen, heggen en bloemrijke gras- en hooilanden. In het stroomvoerende gedeelte zullen solitaire bomen, ook als rivierbegeleiding, goed tot hun recht komen. Langs de akkercomplexen en boomgaarden komen kruidenrijke akkerranden en singels goed tot hun recht. Aan de randen van de rivierdalen en rond bestaande bebouwing wordt bovendien ingezet op het stimuleren van streekeigen erfbeplanting en het versterken van groenstructuren. Twee landschapselementen, die zeer karakteristiek te noemen zijn voor het Maasdallandschap, worden behouden dan wel gestimuleerd. Dit zijn de maasheggen en de solitaire bomen op de kribben van de Maas, die ook wel bakenbomen genoemd worden.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Dalenland-schap	Beekdal	Het doel van de ontwikkeling van het beekdal is het vergroten van de herkenbaarheid als landschappelijk structurerende eenheid in het landschap: • behoud van kenmerkende reliëfvormen zoals steilranden; • vrijwaren van bebouwing en/of de zichtbaarheid ervan verminderen, • ruimte geven aan agrarisch natuurbeheer en watergebonden natuur (grasland, hooiland, natte natuurontwikkeling). Het ruimtegebruik dient aan te sluiten bij het karakter van het beekdallandschap: bloemrijk begraasd grasland of hooiland, ruimte voor water en natuurontwikkeling in de vorm van ruigten en of kleine natte bosjes. Bebouwing in het beekdal is niet wenselijk (ook al zou dat gesuggereerd kunnen worden door bebouwingsstructuren in kaart 5). Nodige bebouwing moet beperkt worden tot de aan het beekdal grenzende hogere gronden. Hier zal nieuwe bebouwing worden opgenomen in bestaande bebouwingsstructuren (de bestaande linten en kernen). Aanwezige bebouwing in het beekdal dient nu of op termijn te worden verwijderd. Passende hogere groenelementen zijn bosje<5ha, houtwal/singel, bomenrij/laan, knotbomenrij en solitaire bomen. Het ontwikkelen van lineaire landschapselementen kan loodrecht op de beek en met de beek mee als beekbegeleidende beplanting. Beekherstel, met de aanleg van natuurlijke oeverzones, en hermeandering wordt aangemoedigd. Bij het plaatsen van nieuwe landschapselementen moet bij voorkeur aansluiting gezocht worden bij het aanwezige beekdaltype (half-open, bos en open). Bij herinrichting verdient het landschappelijk de voorkeur een duidelijk onderscheid te maken tussen natuurlijke beeklopen en gegraven waterlopen. Dit kan door bij hermeandering van natuurlijke beken gebruik te maken van de oude beekbedding en oude meanderlussen en bij het zoeken naar ruimte voor het vertraagd afvoeren van regenwater in gegraven sloten dit te bereiken door middel van geometrische lussen.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Dalenland-schap	Bos in dalen-landschap	Bossen in het dalen-landschap	Dit zijn de huidige bossen (vlakken). Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_terrein_v: gemengd bos, griend, loofbos, naaldbos, populieren) en vallend binnen de dalen afkomstig uit kaart 1.
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Bos en Mozaïek-landschap		Het bos- en mozaïeklandschap is één van de meest aantrekkelijke landschappen van Noord- en Midden Limburg is vanuit het oogpunt van zowel de recreatieve aantrekkingskracht als de natuurwaarde. De ontwikkelingsvisie bestaat uit het versterken en uitbreiden van dit mozaïeklandschap.	Op grond van inzichten van landschapsarchitecten en de begeleidingsgroep van het Landschapskader zijn visies ontwikkeld.

Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Bos en Mozaïek-landschap	Bos en Mozaïek-landschap	Het versterken gebeurt door in te zetten op behoud van de bestaande bossen en het ontwikkelen van bos en passende landschapselementen binnen dit mozaïeklandschap. Indien mogelijk wordt bovendien naar uitbreiding gezocht in een 250 meter brede zone direct aansluitend op bestaande bossen vallend binnen de landschapstypen droge- en natte heideontginningen. Het landbouwkundige ruimtegebruik van de percelen tussen de bosopstanden is bij voorkeur grondgebonden (als gras- of akkerland), zonder teeltondersteunende voorzieningen en met een perceelsgrootte van 100 tot 250 meter. Het is toegestaan cultuurgrond om te vormen tot natuur, mits de karakteristieke afwisseling van besloten en open niet in het gedrang komt. Nieuwe bebouwing is over het algemeen niet wenselijk en is slechts heel beperkt mogelijk in het kader van 'rood voor groen' waar rood én groen een kwaliteitsimpuls aan het landschap kunnen geven. In dat geval bebouwing bij voorkeur clusteren en koppelen aan bestaande bebouwing. Een voorbeeld kan zijn het omvormen van agrarische gebouwen naar passende plattelandsfuncties zoals een zorg- of recreatieboerderij, mits zorgvuldig ingepast en voorzien van passende streekeigen erfbeplanting. Wenselijke groenelementen zijn houtwal/singel, bomenrij/laan of solitaire bomen. In grote open ruimten zijn bosjes <5ha. ook wenselijk. Uitdrukkelijk wordt naar een afwisselend open en dicht landschap. Rond de spaarzaam aanwezige bebouwing wordt ingezet op het stimuleren van erfbeplanting.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Bos- en Mozaïeklandschap	Bos in Mozaïek-landschap	De oude dorpskernen en lintvormige straten met de nog oude bebouwing tussen de nieuwbouw en de gebogen wegpatronen zijn vaak nog karakteristiek voor de oorspronkelijke bebouwing in het landschap. Deze dienen uitgangspunt te blijven bij vernieuwingen. Weg en perceelsbeplantingen zullen eveneens moeten bijdragen aan dat cultuurhistorische stratenbeeld.	Dit zijn de huidige bossen buiten de beek- en rivierdalen. Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_terrein_v: gemengd bos, griend, loofbos, naaldbos, populieren) en vallend buiten de dalen afkomstig uit kaart 1.
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Oud cultuur-landschap		Het oude cultuurlandschap, de oude lintvormige bebouwing vanuit de dorpskernen langs de oude bouwlanden, de oude bouwlanden zelf en de nog bestaande en zichtbare de kampen vormt de cultuurhistorische kern van het oude en huidige landschap. Deze structuren zijn het waard om te behouden en om meer zichtbaar te maken.	Op grond van inzichten van landschapsarchitecten en de begeleidingsgroep van het Landschapskader zijn visies ontwikkeld.
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Oud cultuur-landschap	Oude stads- en dorpskern	De oude dorpskernen en lintvormige straten met de nog oude bebouwing tussen de nieuwbouw en de gebogen wegpatronen zijn vaak nog karakteristiek voor de oorspronkelijke bebouwing in het landschap. Deze dienen uitgangspunt te blijven bij vernieuwingen. Weg en perceelsbeplantingen zullen eveneens moeten bijdragen aan dat cultuurhistorische stratenbeeld.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Oud cultuur-landschap	Oude bouw-landen, Velden	De oude bouwlanden zijn voor een deel reeds bebouwd. Het is daarom des te belangrijker om de karakteristieke openheid van dit resterende cultuurhistorisch waardevolle landschapstype (verdichte rand om een bol liggend open gebied) zoveel mogelijk te behouden, te versterken en te herstellen voor de toekomst. Naast de openheid is ook de krans van bebouwing om het veld karakteristiek en de moeite waard te behouden. Er wordt dan ook ingezet op: • Half verdichte rand (met bebouwing) en open midden; • (laan) beplanting langs de rand; • Eventuele gebouwen of beplanting in de rand tot maximaal 1/6 deel van de breedte van het bouwland (minimaal 4/6 van de openheid behouden); • Zichten naar het middengebied vrij houden en zicht op oriëntatiepunten (kerktorens, watertorens, molens, beeldbepalende solitaire bomen) respecteren. Met betrekking tot het agrarisch ruimtegebruik is het wenselijk dat op de velden de openheid gewaarborgd wordt door middel van akker- of tuinbouw met grondgebonden teelten die het zicht niet belemmeren. Binnen	

			de bestaande bebouwingslinten kan op een enkele plek nog ruimte gevonden worden voor bebouwing. Hierbij moet uiterst zorgvuldig omgegaan worden met het doorzicht naar het achtergelegen open bouwland en met de beeldkwaliteit in deze vaak oude linten. De bebouwing dient niet te ver het bouwland op te gaan; als vuistregel aanhouden dat de bebouwingsdiepte niet meer bedraagt dan 1/6 van de gehele breedte van het oude bouwland (van weg tot weg). Op het open veld komen in principe geen landschapselementen voor anders dan een enkele solitaire boom of boomgroep en kruidenrijke akkerranden. In de verdichte rand rondom deze historisch waardevolle velden passen daarentegen wel landschapselementen en erfbeplanting (gebiedseigen soorten aangevuld met hoogstamfruitbomen, valse acacia's, kastanjes en walnoten). De enkele boom of bomengroep die te midden van het open veld op de kruising van wegen staat, is bij voorkeur een oud Nederlandse boom als de linde, eik of beuk.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Oud cultuurlandschap	Kampen en oude graslanden	Karakteristiek van dit cultuurhistorisch waardevolle landschapstype (relatief klein, open, bol liggend gebied, grenzend aan iets lager gelegen graslanden) waar mogelijk behouden, versterken en herstellen voor de toekomst door: • De bestaande bolling van de bolle akkers behouden; • Houtwallen/bomen als raamwerk inzetten waarbinnen veel mogelijk is, passend binnen de schaal en maat van de directe omgeving; • Beperkte ruimte voor bebouwing aan de rand van de kampen met behoud van doorkijkjes vanaf de openbare wegen tussen de beplanting en bebouwing door; • De oude graslanden als grazige vlaktes behouden. Tegelijkertijd is het wenselijk om dit landschap te ontwikkelen tot een aantrekkelijker en waardevoller landschap voor recreatie door een verdichting van het landschap buiten de akkers (groter contrast tussen akker en omgeving), wat gewaardeerd wordt als interessant, spannend en afwisselend door recreanten. Binnen de vaak transparante linten kan ruimte worden gevonden voor bebouwing ten behoeve van de landbouw of 'rood voor groen'. Hierbij moet uiterst zorgvuldig worden omgegaan met de beeldkwaliteit die in overeenstemming is met een bij het kampenlandschap passende karakteristiek. Voor de kampen bij voorkeur grondgebonden teelten in de vorm van akkerbouw of tuinbouw die het zicht niet beperken en waarbij alle teelten mogelijk zijn, inclusief teeltondersteunende voorzieningen. Voor de oude graslanden past een gebruik als weide. Houtwallen/bomen op perceelsranden kunnen ontwikkeld worden, tezamen met lineaire landschapselementen (singels, lanen, kruidenrijke stroken en heggen), die samen een raamwerk vormen waarbinnen de (verbrede) landbouw goed uit de voeten kan. Stimuleren van erfbeplanting en langs oude wegen extra aandacht voor cultuurhistorie. Bij voldoende ruimte zijn ook bosje < 5ha mogelijk. In de Oude Graslanden bij voorkeur bloemrijk gras/hooiland omgeven door houtwal/singel, bomenrij/laan, knotbomenrij of solitaire boom.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Jong cultuurlandschap		Waar het oude cultuurlandschap beperkingen ondervindt vanwege beperkte ruimte en cultuurhistorische context bieden de jonge cultuurlandschappen in deze zin meer ruimte voor ontwikkelingen die met name sinds de jaren 60 van de vorige eeuw ingezet zijn. De verschillen in landschapstypen zullen echter ook hierbinnen aanleiding kunnen zijn om er verschillend mee om te gaan zodat invulling gegeven kan worden op het uitgangspunt in het Landschapskader "De juiste functie op de juiste plek".	Op grond van inzichten van landschapsarchitecten en de begeleidingsgroep van het Landschapskader zijn visies ontwikkeld.

Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Jong cultuur-landschap	Plateau-ontginning	De landbouwkundige kwaliteit van deze gronden is groot en het lijkt dan ook voor de hand te liggen om op het plateau rond Koningsbosch het primaat bij de landbouw te laten. Ook de grootschaligheid is een draagt hieraan bij. Het karakteristieke rechtlijnige patroon van wegen en kavelgrenzen blijft dan behouden. In principe zijn alle teelten binnen dit landschapstype mogelijk, met een voorkeur voor bouwland en teelten die het zicht weinig belemmeren. Met betrekking tot de bebouwing binnen dit landschapstype is binnen de linten op een aantal plekken nog beperkt ruimte. Aandachtspunt hierbij is dat vanaf de openbare weg tussen de bebouwingsclusters inclusief erfbeplanting, voldoende zicht mogelijk blijft op het achterliggende open bouwlandgebied. Behoud van de weidsheid van het landschap staat voorop. Langs wegen zijn transparante bomenrijen mogelijk. Ook zijn kleine bosjes (<5 hectare) mogelijk maar in dat geval zullen bomenrijen vermeden moeten worden om zodoende ter weerszijde van de bosjes de zichtmogelijkheden te behouden. Een enkele boom of bomengroep te midden van het open plateau benadrukt de openheid en kan ingezet worden om de karakteristieke openheid te benadrukken. Aan de akkerranden kunnen kruidenrijke stroken toegevoegd worden.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Jong cultuur-landschap	Droge Heide-ontginning	In deze gebieden liggen vitale landbouwbedrijven en de belangrijkste mogelijkheden voor het inplaatsen en uitbreiden van landbouwbedrijven. Tegelijkertijd is het wenselijk om dit landschap te ontwikkelen tot een voor mensen aantrekkelijker en waardevoller landschap door een verdichting van het landschap met groene elementen zoals transparante laanbeplanting. Het landschap is hierdoor niet in één keer te overzien en biedt gevoelsmatige beschutting, wat door mens en dier op prijs gesteld wordt. Ook biedt een meer groene omgeving meer opvangcapaciteit voor 'rode' ontwikkelingen, die dan minder nadrukkelijk het beeld bepalen. (Hierdoor wordt tevens het verschil met de meer open natte ontginningslandschappen vergroot). Het doel voor dit landschapstype is dus om het agrarisch karakter van deze gebieden verder te ontwikkelen en tegelijk een landschap te ontwikkelen met een meerwaarde voor recreatie en natuur. Binnen het raster van de lineaire landschapselementen zijn verschillende vormen van grondgebruik mogelijk, inclusief boomteelt, incidentele intensieve veehouderij, teeltondersteunende voorzieningen etc. Voorkom wel negatieve gevolgen voor de eventueel naastgelegen EHS- of recreatieterreinen. Binnen de linten is enige toename van bebouwing mogelijk, waarbij vanaf de openbare weg tussen de gebouwen door het zicht op de achterliggende landbouwgronden mogelijk moet blijven. In de nabijheid van het bos- en mozaïeklandschap kan hier ruimte zijn voor met name de rood-component bij Rood voor groenprojecten. Voorkeur voor lineaire landschapselementen (houtwal/singels, bomenrij/laan, solitaire bomen), die samen een raamwerk vormen waarbinnen de landbouw goed uit de voeten kan. De maatvoering van dit raamwerk ligt tussen de 100 en 500 meter en is daarmee fijnmaziger dan het raamwerk van de natte heideontginning. Kleinere bosjes zijn eveneens toepasbaar, enerzijds omdat hierbij doorkijken mogelijk zijn en er iets van de vroegere 'ruimtelijkheid' behouden blijft.	De droge heide-ontginning komt voor het grootste deel overeen met de gebieden uit kaart 2.
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Jong cultuur-landschap	Natte Heide-ontginning	In deze natte heide-ontginningen liggen veel vitale landbouwbedrijven. Het landschap is over het algemeen grootschalig. De landbouw bepaalt dan ook op een karakteristieke manier deze gebieden. Enerzijds is het wenselijk de veelal aanwezige openheid van dit landschap te behouden. (Op deze manier wordt het verschil tussen dit landschapstype en de droge heideontginningen versterkt). Anderzijds is ook een zekere groene verdichting rond bebouwing wenselijk om de grootschalige landbouwbedrijven niet té dominant het totale beeld te laten bepalen. Het doel voor dit gebied is om de landbouwkarakteristiek te behouden met veelal behoud van de openheid, maar waarbij ook verdichting mogelijk is. Om tegelijkertijd het geometrisch patroon van wegen door het gebied herkenbaar te maken en te houden kunnen de wegen soms beplant worden met een regelmatige laanbeplanting van één soort. Verschillende vormen van grondgebruik zijn mogelijk, waarbij de voorkeur uitgaat naar grasland. Bij ander	

			vormen van grondgebruik is het belangrijk om de openheid en de schaal van het landschap te behouden. Ten aanzien van de bebouwing geldt dat binnen de enkele linten die er zijn enige mate van verdichting mogelijk is, waarbij vanaf de openbare weg het zicht op de achterliggende landbouwgronden mogelijk moet blijven. Door de bebouwing te voorzien van stevige en strakke erfbeplanting zal de beeldkwaliteit van dit landschapstype versterkt worden. Plaatselijk zullen lineaire landschapselementen in de vorm van transparante bomenrijen en sloten met natuurvriendelijke oevers, een raamwerk (met een onderlinge afstand groter dan 500 meter) vormen waarbinnen de landbouw goed uit de voeten kan. Kleinere bosjes op overgangen naar Mozaïeklandschappen kunnen eveneens een plek vinden binnen dit landschap. Knotbomen in de nabijheid van bebouwing zijn mogelijk en in het open gebied ook solitaire bomen.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Jong cultuur-landschap	Veenontginning	Door nadruk te blijven leggen op de weidsheid en het karakteristieke gebruik als grasland wordt dit landschapstype versterkt en tegelijk ook het verschil met de (droge) heideontginning. Het doel is dan ook om de karakteristiek van dit cultuurhistorisch waardevolle landschapstype te behouden voor de toekomst. De voorkeur gaat uit naar grondgebonden bedrijven, omdat daarbij meer een beeld van verspreide bebouwing en openheid bereikt wordt. Voorts gaat de voorkeur uit naar grondgebonden teelten die het zicht niet beperken. Het is aannemelijk dat het merendeel van deze teelten bestaat uit grasland (ev. hooiland), in verband met de veelal vochtige grond. Binnen de lintachtige bebouwing is in heel geringe mate toename van bebouwing mogelijk, waarbij vanaf de openbare weg het zicht op de achterliggende graslanden mogelijk moet blijven. Het ideaal beeld laat zich omschrijven als een kralensnoer, bestaande uit een weg met daaraan - met enige tussenruimte - bebouwingsclusters die omgeven zijn door dichte erfbeplanting. De belangrijkste landschapselementen worden gevormd door de bomenrijen langs een aantal van de wegen en de natuurvriendelijke oevers langs de brede waterlopen met hier en daar een poel. Omdat de dichte erfbeplantingen rond de gebouwen zeer beeldbepalend zijn, wordt ernaar gestreefd deze aan te leggen met streekeigen soorten in de vorm van dichte hagen of singels. Mogelijk zijn ook solitaire bomen, knotbomen of een bomenrij.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Overige aanduidingen		In deze legendagroep is ter oriëntering de bebouwing ondergebracht.	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Overige aanduidingen	Stads- en dorpskern / bedrijventerrein	Bestaande bebouwing	
Kaart 4B, Ontwikkelingsvisie per landschapstype	Overige aanduidingen, niet specifiek gekoppeld aan een landschapstype	Water	Plassen, meren en vennen.	De legenda-eenheden klein water / oeverlijn en water zijn uit de digitale geomorfologische kaart als 'Water' overgenomen. Daarnaast zijn de vlakken uit top10nl_waterdeel_v uit de Top10NL overgenomen.

Kaart	Legenda-groep	Legenda-eenheid	Legenda-Uitleg	Metadata
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap			Het landschapskader heeft mede tot doel om een ontwikkelingsvisie en een kwaliteitsimpuls aan te reiken voor het Noord- en Midden-Limburgse landschap. De belangrijkste sleutel daartoe is het vergroten van de identiteit per landschapstype. Elk landschapstype dient zich te onderscheiden door een specifieke schaal/maat van de ruimte en ruimtegebruik. Daardoor wordt tegelijkertijd de diversiteit van het totale landschap ontwikkeld. Om de identiteit van ieder landschapstype te vergroten, worden in de het Landschapskader de volgende vier uitgangspunten gehanteerd: • Natuurlijk fundament als basis; • Versterken laagdynamische structuren; • De juiste functie op de juiste plek; • Vernieuwing waar nodig. Toepassing van de algemene uitgangspunten voor de ontwikkeling van het landschap heeft de volgende kwaliteitsimpulsen die in kaart 5 worden weergegeven: 1. Versterken structurerende landschapstypen; 3. Versterken variatie in open, halfopen en besloten gebieden; 4. aanbrengen van evenwicht tussen rood en groen in gebieden met bebouwing en in verrommelde / verdichte gebieden. Kaart 5 van het Landschapskader geeft een ruimtelijke vertaling van de bovenstaande verbeterpunten naar drie kwaliteitsimpulsen. Per kwaliteitsimpuls is aangegeven welke maatregelen wenselijke zijn.	Op grond van inzichten van landschapsarchitecten en de begeleidingsgroep van het Landschapskader zijn visies ontwikkeld.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Punt- en lijnelementen		In de groep Punt- en lijnelementen zijn voor de topografische ondersteuning ook de minder belangrijke waterlopen en infrastructuur ondergebracht.	De punt- en lijnelementen zijn in deze viewer bij elkaar genomen en 'boven' geplaatst om ze in de kaart goed zichtbaar te maken (niet door een vlak te laten bedekken).
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Punt- en lijnelementen	Beek of rivier	Aan de topografische legenda-eenheden in deze kaart zijn geen specifieke kwaliteitsimpulsen toegekend.	Evenals in kaart 1 is voor de weergave van de natuurlijke beken gebruik gemaakt van de beken met algemeen ecologische functie (AEF-beken) en de beken met specifiek ecologische functie (SEF-beken) uit POL-actueel.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Punt- en lijnelementen	Infrastructuur	Aan de topografische legenda-eenheden in deze kaart zijn geen specifieke kwaliteitsimpulsen toegekend.	Gegevens zijn overgenomen uit de kaart 'Regionaal verbindend Wegennet' van de provincie. De bestaande spoorwegen zijn op de kaart aangegeven. Hieraan is het bestand Top10NL Wegdeel (lijn) toegevoegd.

Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 1: Versterken structurerende landschapstypen		Impuls 1 omvat: • het versterken van de structurerende werking van beek- en rivierdalen tot hoofdstructuur dragers van het landschap; • het versterken van bos- en mozaïeklandschappen inclusief ecologisch kwetsbare gebieden, • het aanbrengen van ontwikkelingszones boselementen en kleine landschapselementen	Op grond van inzichten van landschapsarchitecten en de begeleidingsgroep van het Landschapskader zijn visies ontwikkeld.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 1: Versterken structurerende landschapstypen	Ontwikkelen beek- en rivierdal	De beekdalen en rivierdalen - met uitzondering van velden in rivierdalen - kunnen versterkt worden met de gebruikelijke elementen in deze gebieden: de meer op natuur- en waterbeheer gerichte beplantingen, waardoor het dalenlandschap ook in landschappelijke zin versterkt wordt. Het ontwikkelen van beek- en rivierdalen heeft de hoogste prioriteit gekregen, omdat de dalen op de eerste plaats de link vormen tussen het huidige landschap en het natuurlijke fundament. Bovendien zijn ze waardevol in het hedendaags gebruik voor zowel mensen (duurzaam watersysteem, recreatieve verbindingen) als dieren (onderdeel van ecologisch netwerk).	De vlakken van de legenda-eenheid 'Ontwikkelen beek- en rivierdal zijn herleid uit kaart 1 (Natuurlijk fundament). Mogelijk hebben andere impulsen meer prioriteit gekregen (bossen) of ligt er ook een impuls 'Evenwicht aanbrengen tussen rood en groen' eroverheen.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 1: Versterken structurerende landschapstypen	Ontwikkelen mozaïek-landschap	Het bestaande bos- en mozaïeklandschap kan het beste versterkt worden met dezelfde elementen waaruit het nu ook opgebouwd is: bossen, afgewisseld met kleine akkers of natuurterreinen met lage vegetatie en akkers met kleine bosjes. De reden om de ontwikkeling van het bos- en mozaïeklandschap op de tweede plaats te zetten, schuilt in de bijzondere belevingswaarde van dit landschapstype. Om dit uitzonderlijke besloten landschap met weinig tot geen bebouwing extra kracht bij te kunnen zetten, is binnen de natte- en droge heideontginningen een zone aangewezen waarbinnen bos of opgaande beplanting ontwikkeld kan worden (bosontwikkelingszone).	De vlakken van de legenda-eenheid 'Ontwikkelen mozaïeklandschap' zijn overgenomen van de legenda-eenheid 'Besloten door bos en bebouwingsarm' uit kaart 3 (Ruimte-massa, huidige situatie). Tevens zijn in deze legenda-eenheid opgenomen de in de bosgebieden gelegen oude bouwlanden andere restgebiedjes die gelegen zijn binnen de 'Bos- en natuurgebieden'.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 1: Versterken structurerende landschapstypen	Ontwikkelings-zone boselementen	Het versterken in landschappelijke zin van boskernen kan binnen natte en droge heideontginningen die grenzen aan het bos. Dit zijn veelal de meest marginale agrarische gronden. Hiervoor is op kaart indicatief een 250 meter brede zone rond het huidige bos- en mozaïeklandschap aangeduid. Deze kan gezien worden als een zoekgebied voor de ontwikkeling van boselementen en kleine landschapselementen.	De vlakken van de legenda-eenheid 'Ontwikkelen boselementen' zijn herleid uit kaart 3 (Ruimte-massa, huidige situatie) door rond de legenda-eenheid 'Besloten door bos en bebouwingsarm' (het huidige bos- en mozaïeklandschap) een buffer te leggen van 250 m., waar deze grenzen aan de gebieden 'Ontwikkelen-groenstructuren' of 'Openhouden-of-ontwikkelen-groenstructuren' .
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 2: Versterken variatie in schaal van de ruimte		Impuls 2 omvat het versterken van de variatie in open, halfopen en besloten gebieden (soms: vernieuwen van verrommelde en verdichte gebieden), hetgeen leidt tot: • openhouden, • openhouden of ontwikkelen transparante groenstructuren, • ontwikkelen groenstructuren.	Op grond van inzichten van landschapsarchitecten en de begeleidingsgroep van het Landschapskader zijn visies ontwikkeld.

Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 2: Versterken variatie in schaal van de ruimte	Openhouden	De oudere velden en veenontginningen (in mindere mate ook de plateauontginningen) worden juist om hun openheid gewaardeerd en herkend. Ze zijn bewust ook niet voorzien van een bosontwikkelingszone. Voor deze drie geldt dan ook nadrukkelijk de impuls openhouden.	De vlakken van de legenda-eenheid 'Openhouden zijn herleid uit kaart 2 (Gebruik en patroon in de tijd). De oude bouwlanden (ook in het rivierdal) en de veen- en plateauontginningen zijn hieruit overgenomen als open te houden gebied.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 2: Versterken variatie in schaal van de ruimte	Openhouden of ontwikkelen groenstructuren	De natte heide-ontginningen worden deels gekenmerkt door openheid (en lijken daardoor meer op veenontginningen) maar anderzijds kunnen ze meer verdicht zijn zoals de droge heide-ontginningen. Afhankelijk van de aard kan meer openheid dan wel kleinschaligheid nagestreefd worden.	De vlakken van de legenda-eenheid 'Openhouden of ontwikkelen groenstructuren' zijn herleid uit kaart 2. De natte heide-ontginningen zijn aangehouden voor deze legenda-eenheid.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 2: Versterken variatie in schaal van de ruimte	Ontwikkelen groenstructuren	De kampen en oude graslanden kennen een genuanceerdere impuls die aansluit bij het kleinschalig karakter van deze gebieden. De droge heide-ontginningen zijn na de bouwlanden het langste in cultuur en het langere gebruik heeft vaak tot meer kleinschaligheid geleid. Het versterken ervan is qua aard en situatie dan ook het meest op z'n plaats.	Alle vlakken die niet tot een andere legenda-eenheid behoren vallen onder deze categorie. (zijnde kampen / oude graslanden en droge heideontginningen)
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 3: Evenwicht aanbrengen tussen rood en groen		Impuls 3 omvat: • Stimuleren van erfbeplanting en het versterken van groenstructuur in bebouwingsclusters en -linten buiten de stads- en dorpskernen; • het stimuleren van erfbeplanting en versterken van cultuurhistorisch waardevolle structuren (soms: vernieuwen van verrommelde en verdichte gebieden) in oude bebouwingsstructuren.	Op grond van inzichten van landschapsarchitecten en de begeleidingsgroep van het Landschapskader zijn visies ontwikkeld.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 3: Evenwicht aanbrengen tussen rood en groen	Stimuleren erfbeplanting en versterken groenstructuren	De meer recente bebouwingsclusters en -linten in het buitengebied zijn voor een groot deel bepalend voor de toenemende verstening en verstedelijking van het landschap. Aanleg van erfbeplanting en groenstructuren in de vorm van solitaire bomen, bomenrijen, houtwallen en eventueel kleine bosjes kan hier een grote bijdrage leveren aan meer evenwicht tussen de groene en 'rode' componenten in het landschap.	De vlakken van de legenda-eenheid 'Stimuleren erfbeplanting en versterken groenstructuren' zijn overgenomen van de legenda-eenheid 'Besloten door bebouwing' uit kaart 3 (Ruimte-massa, huidige situatie, zijnde de bebouwingsclusters en -linten buiten de stads- en dorpskernen)
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Impuls 3: Evenwicht aanbrengen tussen rood en groen	Stimuleren streekeigen erfbeplanting en extra aandacht voor cultuurhistorie	De oude bebouwingslinten buiten de stads- en dorpskernen zijn voor een groot deel bepalend voor een meer historische karakteristiek van het landschap. Om de cultuurhistorisch waardevolle structuren te versterken passen hier een wat specifiekere beplanting en erfbeplanting in relatie tot de oudere bebouwing. Ook de overige cultuurhistorische aspecten (wegpatroon, objecten en materiaalgebruik) verdienen hierbij de nodige aandacht.	De vlakken van de legenda-eenheid 'Stimuleren erfbeplanting en extra aandacht voor cultuurhistorie' zijn overgenomen van de legenda-eenheid 'Oude stads- en dorpskernen' uit kaart 2 (Gebruik en patroon in de tijd).
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Overige aanduidingen		Aan de topografische legenda-eenheden in deze kaart zijn geen specifieke kwaliteitsimpulsen toegekend.	

Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Overige aanduidingen	Bos in mozaïlandschap	Aan de topografische legenda-eenheden in deze kaart zijn geen specifieke kwaliteitsimpuls toegekend.	Dit zijn de huidige bossen buiten de beek- en rivierdalen. Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_terrein_v: gemengd bos, griend, loofbos, naaldbos, populieren) en vallend buiten de dalen afkomstig uit kaart 1.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Overige aanduidingen	Bos in dalenlandschap	Aan de topografische legenda-eenheden in deze kaart zijn geen specifieke kwaliteitsimpuls toegekend.	Dit zijn de huidige bossen en landschapselementen in beek- en rivierdalen. Ze zijn ontleend aan de Top10NL (selectie uit het bestand top10nl_terrein_v: gemengd bos, griend, loofbos, naaldbos, populieren) en vallen binnen de dalen afkomstig uit kaart 1.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Overige aanduidingen	Stads- en dorpskern / bedrijventerrein	Aan de topografische legenda-eenheden in deze kaart zijn geen specifieke kwaliteitsimpuls toegekend.	De stads- en dorpskern zijn ontleend aan de kaart "Opbouw van het cultuurhistorische landschap van Noord- en Midden Limburg". De bedrijventerreinen zijn ontleend aan POL-actueel.
Kaart 5, Kwaliteitsimpuls Landschap	Overige aanduidingen	Water	Aan de topografische legenda-eenheden in deze kaart zijn geen specifieke kwaliteitsimpuls toegekend.	Het water in deze kaart is komt overeen met het water in kaart 1.